

G E H E I M

DE POSITIE VAN DE VERENIGING "NEDERLAND - U.S.S.R."

I. De plaats, welke de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." in het geheel der communistische organisaties inneemt, wordt voornamelijk bepaald door de volgende factoren:

- a) de verhouding tot de C.P.N.;
- b) de verhouding tot de Sowjet-Russische instanties.

De verhouding tot de C.P.N.

De Vereniging "Nederland - U.S.S.R." geniet ten opzichte van de C.P.N. een grotere zelfstandigheid dan hulporganisaties als bijvoorbeeld de communistische jeugdbeweging en de vrouwenbeweging. Haar taak, die is gelegen in de bevordering van de vriendschappelijke en culturele betrekkingen tussen Nederland en de Sowjet-Unie, brengt dit met zich mee. De vereniging heeft derhalve geen strijkkarakter zoals voornoemde hulporganisaties, doch zoekt haar kracht in een schijnbaar a-politieke massa-beïnvloeding ten gunste van de Sowjet-Unie. Mogelijk kan dit ook verklaren, dat de contacten, die de Nederlandse "vriendschapsorganisaties" ("Nederland - U.S.S.R.", "Comité Nederland - D.D.R.", enz.) met de partij onderhouden, veelal lopen via het C.P.N.-propagandabureau en niet via het organisatiebureau, zoals bij de hulporganisaties gebruikelijk is.

Hoewel de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." dus beschikt over een zekere zelfstandigheid, is een effectieve binding aan de partij toch verzekerd. De C.P.N. verleent financiële bijstand door de salarissen van de voornaamste medewerkers van de vereniging voor rekening te brengen van C.V. Persorganen, de uitgeefster van "De Waarheid". Voorts worden de functies van voorzitter en secretaris van de vereniging vervuld door leden van het C.P.N.-partijbestuur, t.w. Theun de VRIES en Wim HULST. Bovendien zijn alle medewerkers van het secretariaat actieve partijleden, getraind en geïnteresseerd in de communistische theorie en praktijk.

De verhouding tot de Sowjet-Russische instanties

Vanuit Moskou wordt door de W.O.K.S., de Sowjet-Russische vereniging voor culturele betrekkingen met het buitenland, contact onderhouden met de in het buitenland bestaande verenigingen van vriendschap met de Sowjet-Unie. De organisatorische band wordt gevormd door aan de Russische ambassades verbonden W.O.K.S.-vertegenwoordigingen. Deze hebben voorts tot taak culturele contacten te leggen met officiële en particuliere instellingen en personen buiten de communistische sfeer.

De Vereniging "Nederland - U.S.S.R." onderhoudt dus contact met de W.O.K.S.-vertegenwoordiging, gevestigd bij de Russische Ambassade in Nederland, en via deze W.O.K.S.-vertegenwoordiging met de W.O.K.S. in Moskou. Met betrekking tot de samenwerking tussen het secretariaat van de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." en de W.O.K.S.-vertegenwoordiging hier te lande kan worden opgemerkt, dat de onderlinge verstandhouding langzamerhand is verslechterd.

Het begin van deze ontwikkeling ligt waarschijnlijk in 1954. Samenhangend met het in dat jaar gelanceerde "vriendschapsoffensief" is de Sowjet-Unie zich gaan toeleggen op de bevordering van officiële culturele betrekkingen met het buitenland. Hierdoor hebben de verenigingen van vriendschap met de Sowjet-Unie een bescheidener rol te vervullen gekregen.

De Vereniging "Nederland - U.S.S.R." kan zich hierbij moeilijk neerleggen. Het secretariaat wijt de door de omstandigheden verminderde betekenis van de vereniging liever aan het persoonlijk optreden van Sergai Alexandrowitsch KOEZNETSOW (10-9-1923), tweede secretaris der Russische

G E H E I M

Ambassade in Nederland; die het merendeel der W.O.K.S.-zaken behandelt. Aan diens bureaucratische gezindheid wordt de tenachterstelling en verwaarlozing van de vereniging toegeschreven.

De verstandhouding met de pers-attaché van de Russische Ambassade, Wasili Dimitrijewitsch DRANKOW (14-10-1923), met wie men voorts te maken heeft, is veel beter. Door bemiddeling van DRANKOW ontvangt de vereniging publiciteitsgegevens en fotomateriaal, op de kwaliteit waarvan men overigens veel heeft aan te merken.

Sinds op het XKe Congres der C.P.S.U. door de Russische communistische leiders het een en ander is opgemerkt over de bureaucratie, is het secretariaat van de vereniging er nog meer van overtuigd, dat KOEZNETSOW een echte bureaucraat is. De op het C.P.S.U.-congres geuite critiek op de bureaucratie sterkt het secretariaat in de overtuiging, dat deze critiek zeer toepasselijk is op het personeel van de Russische Ambassade in Nederland, de W.O.K.S. in Moskou en het Sowjet-Russische Ministerie van cultuur. DENISOW, de voorzitter van de W.O.K.S., neemt men het kwalijk, dat hij nog nooit de moeite heeft genomen de secretaris van de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." bij een bezoek aan Moskou eens persoonlijk te woord te staan.

De impasse, waarin de vereniging is geraakt, neemt men de Russen zeer kwalijk. Uit hun onverschilligheid zou een volslagen miskennis blijken voor de buitengewoon moeilijke positie, waarin de communisten in een land als Nederland verkeren. Daarenboven zouden de Russen de "good-will" voor de Sowjet-Unie onderschatten, die de vereniging heeft gekweekt.

- II. Na aldus in een impasse te zijn geraakt heeft het secretariaat van de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." in de eerste maanden van 1956 langs tweeërlei weg naar een oplossing gezocht. Enerzijds heeft men zich met klachten gericht tot de Russische Ambassade in Nederland. Anderzijds heeft men door tussenkomst van de algemeen secretaris der C.P.N., Paul de GROOT, getracht gehoor te vinden bij de W.O.K.S. in Moskou.

Reacties Russische Ambassade in Nederland

Bij de W.O.K.S.-vertegenwoordiging gedeponeerde klachten werden door KOEZNETSOW op formele wijze behandeld. De manier, waarop de pers-attaché DRANKOW reageerde op het geklaag over de W.O.K.S., was hoffelijk en voorzichtig. Lang verbeide gesprekken over deze kwestie met Ambassadeur Stepan Pawlowitsch KIRSANOW (26-11-1908) openden geen nieuwe perspectieven. Over het algemeen genomen hielden de Russen zich dus op een afstand.

Begin April 1956 kwam in deze situatie iets meer tekening, doordat de eerste secretaris van de Russische Ambassade Boris Nikolajewitsch ZHOERAWLEW (16-2-1911) - die zich nu en dan ook met W.O.K.S.-aangelegenheden bezig houdt - en Sergei KOEZNETSOW toen iets dieper ingingen op het huidige standpunt van Moskou inzake de culturele uitwisseling.

Volgens de Sowjet-Russische vertegenwoordigers zou bij het Ministerie van cultuur in Moskou het laatste jaar een dermate grote stroom van aanvragen voor culturele uitwisseling zijn binnengekomen, dat de verwerking daarvan niet altijd vlot kon verlopen. Een gedeelte van de culturele uitwisseling zou zich, volgens de Russische zegslieden, aan de waarneming van de W.O.K.S.-vertegenwoordiging in Nederland onttrekken, doordat tegenwoordig door het Ministerie van cultuur ook vaak rechtstreeks culturele contacten werden gelegd. De Ambassade hier te lande zou in die gevallen slechts worden ingeschakeld bij de verlening van visa.

Een remmende factor zou voorts zijn gelegen in het huidige standpunt van het Ministerie van cultuur, dat op de culturele uitwisseling geen geld meer mag worden toegelegd.

GEHEIM

De Vereniging "Nederland - U.S.S.R." zou, zo meenden de Russische diplomaten, voorlopig nog maar wat geduld moeten opbrengen.

Ter verduidelijking van de positie, waarin de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." thans verkeert, wezen de Sowjet-Russische vertegenwoordigers er voorts nog op, dat de verenigingen van vriendschap met de Sowjet-Unie er in het verleden niet altijd voldoende in waren geslaagd zich te distancieren van de partij-activiteit. Hoewel de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." volgens hen geen apert communistisch karakter kon worden aangewreven, zou zij mede de wrange vruchten plukken van in het verleden gemaakte fouten.

Reacties W.O.K.S. in Moskou

Toen Paul de GROOT in Februari 1956 ter bijwoning van het XXe Congres der C.P.S.U. naar Moskou vertrok, zag het secretariaat van de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." daarin een uitgezochte gelegenheid zijn klachten rechtstreeks te doen deponeren bij de W.O.K.S. in Moskou.

Aangezien De GROOT na zijn terugkeer in Nederland belangrijker zorgen had, duurde het vijf weken voordat het secretariaat van de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." iets mocht vernemen over een onderhoud, dat De GROOT in Moskou had met de vice-voorzitter van de W.O.K.S., W.G. JAKOWLEW. De berichten uit Moskou stemden praktisch overeen met de hierboven weergegeven mededelingen van ZHOERAWLEW en KOEZNETSOW, terwijl bepaalde punten voor het secretariaat van de vereniging nog schokkender waren.

JAKOWLEW zou namelijk gezegd hebben, dat bij de huidige ontwikkeling van de culturele uitwisseling aan de verenigingen van vriendschap met de Sowjet-Unie slechts een ondergeschikte rol kon worden toebedeeld. Zij moesten minder op de voorgrond treden en in reserve worden gehouden, indien op de tegenwoordige ontwikkeling eventueel een terugslag zou volgen.

JAKOWLEW zou voorts hebben gesproken over de wenselijkheid van oprichting van een nieuw genootschap naast de Vereniging "Nederland - U.S.S.R.". Dit genootschap zou dan bijvoorbeeld contacten in handelskringen kunnen leggen.

Naar de mening van De GROOT zou dit inhouden, dat de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." zich dan meer op arbeiderskringen zou moeten gaan richten.

Het secretariaat van de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." was diep verslagen over een dergelijk gebrek aan inzicht bij de algemeen secretaris der C.P.N. De Vereniging "Nederland - U.S.S.R." beschikt immers over uitstekende contacten in alle lagen der Nederlandse bevolking, aldus de visie van het secretariaat.

Ook JAKOWLEW zou er de nadruk op hebben gelegd, dat men in Moskou thans het standpunt inneemt, dat op de culturele uitwisseling geen geld meer mag worden toegelegd. Op grond van deze overwegingen zou men ervan hebben afgezien een onlangs in België optredend Russisch circus naar Nederland door te zenden. Een belangrijke consequentie van dit nieuwe beleid zou volgens JAKOWLEW voorts zijn, dat in de toekomst reis- en verblijfkosten van delegaties uit Nederland naar de Sowjet-Unie niet meer door Sowjet-Russische instanties zouden kunnen worden gedragen.

Klachten van De GROOT over de manier, waarop KOEZNETSOW op de Russische Ambassade in Den Haag de belangen van de Vereniging "Nederland - U.S.S.R." behartigt, zouden door JAKOWLEW zijn weerlegd met de opmerking, dat KOEZNETSOW een ambtenaar is van het Ministerie van buitenlandse zaken, die slechts als neventaak een opdracht vervult ten behoeve van het Ministerie van cultuur. KOEZNETSOW zou volgens JAKOWLEW naar de mate van het mogelijke zijn taak naar behoren vervullen.

Overigens had Paul de GROOT de indruk gekregen, dat JAKOWLEW kritiek op het werk van DENISOW, de voorzitter van de W.O.K.S., niet onwelkom was.

Standpunt Vereniging "Nederland - U.S.S.R."

Van de leden van het secretariaat van de Vereniging "Nederland -

GEHEIM

U.S.S.R." heeft zich een gevoel van teleurstelling meester gemaakt over de huidige ontwikkelingsgang. Men is er van overtuigd, dat Nederland in de culturele uitwisseling met de Sowjet-Unie wordt verwaarloosd en vergeleken met andere Westeuropese landen wordt achter gesteld. Men vraagt zich bovendien af, welke taak er voor de vereniging zou overblijven, wanneer zij bij de culturele uitwisseling tussen Nederland en de Sowjet-Unie praktisch niet meer zou worden ingeschakeld.

Men begint zich onzeker te voelen en realiseert zich nu pas eigenlijk al jaren in een zwevende toestand te hebben verkeerd, doordat enerzijds de C.P.N.-partijleiding aan het werk der vereniging geen richting kan geven en anderzijds de Russen onvoldoende steun verlenen.

Men klaagt over de beperkte mogelijkheden van de vereniging om goede voorlichting over de Sowjet-Unie te brengen. Het ter beschikking gestelde materiaal (feitelijke gegevens, fotomateriaal, brochures, films) is onvoldoende en vaak van slechte kwaliteit.

Wellicht ten overvloede zij hieraan toegevoegd, dat geconstateerd kon worden, dat de heersende gevoelens van onbehagen in genen dele afdoen aan de loyaliteit tegenover het communisme en de Sowjet-Unie.

Mei 1956.